

მარინა ცვეტაევას ერთი ლექსის
მასკულინური თარგმანი
A MASCULINE TRANSLATION OF ONE POEM
BY MARINA TSVETAeva

თეა შურგაია
Tea Shurgaia

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: მარინა ცვეტაევა, ვახუშტი კოტეტიშვილი,
მასკულინური თარგმანი, ქართული თარგმანი.

Keywords: Marina Tsvetaeva, Vakhushti Kotetishvili, masculine translation,
Georgian translation.

მარინა ცვეტაევას ორსტროფიანი უსათაურო ლექსის „Я – страница твоему перу“ (1918) ორი ქართული თარგმანი არსებობს. მოხსენებაში განხილულია ვ. კოტეტიშვილის თარგმანი („შენი კალმისთვის მე ვარ ფურცელი“), რომელიც, ავტორის აზრით, ოსტატური თარგმანია, თუმცა მასკულინური ელფერით აღბეჭდილი.

თარგმანის ანალიზს ლექსის კონცეპტუალური გააზრება უსწრებს წინ, რასაც ამ ტექსტის ადეკვატურად თარგმნისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. ავტორი ნაწილობრივ ეთანხმება ქეთრინ სიპილას მოსაზრებას, რომელიც გამოთქმულია ბ. პასტერნაკის „გაზაფხულისა“ (1914) და მ. ცვეტაევას ამ უსათაურო ლექსის ანალიზისას: „ორივე ლექსში ივარაუდება წერის აქტისა და სექსუალური აქტის ჰომოლოგიურობა...ცვეტაევა იღებს პასიურ ქალურ პოზას, ხოლო პასტერნაკი - პოეტი-აგენტია, რომელიც „ხარბ ფურცელს“ აკმაყოფილებს“ (სიპილა, 2018:5-6). მოხსენებაში არ არის გაზიარებული მტკიცება, თითქოს ცვეტაევა აქ „პასიურ ქალურ პოზას“ იღებს.

დედნის ტექსტში თვალში საცემია პირველი პირის მხოლოდობითი რიცხვის პირის ნაცვალსახელის სიხშირე. ორსტროფიან ტექსტში ის ხუთჯერ არის გამოყენებული. ლექსი იწყება ამ ნაცვალსახელით და მისი განსაკუთრებული ადგილი აუცილებლად უნდა შენარჩუნდეს თარგმანში.

ორიგინალის ტექსტში „როლები“ ასე ნაწილდება:

„მე“ (შენთვის) - თეთრი ფურცელი, შავი მინა;

„შენ“ (ჩემთვის) - კალამი, სხივი და წვიმის სინოტივე.

ასეთი განაწილებით მხარეებს მკაფიო ადგილი და სტატუსი ენიჭებათ, რაც, ურთიერთობების პარიტეტულობას გულისხმობს. შეგვიძლია, წარმოვიდგინოთ ამ როლების სივრცული განაწილება - „მე“ არის ჰორიზონტალური ხაზი (ფურცელი, მინა), ხოლო „შენ“ - ვერტიკალური (კალამი, სხივი, წვიმა). ვერტიკალურობა აქტიური /დინამიკური მდგომარეობაა, ჰორიზონტალურობა - პასიური /სტატიკური.

სამყარო ორ სიბრტყედ არის გაყოფილი - ლირიკული გმირი („მე“) და მისი მუზა. სამყაროს მთლიანობისთვის ორივე

კომპონენტი თანაბრად აუცილებელია. პოეტი მეორე მხარეს უცხადებს მორჩილებას ისე, რომ მის თანაბარ პარტნიორად რჩება.

ცა, წვიმა - ვაჟური სანყისია, მინა - ქალური. წვიმა ანა-ყოფიერებს მინას. ცვეტაევას ლექსში ეს მინა შავია. შავმინა ნიადაგი კი განსაკუთრებით ნოყიერია. ქართულ თარგმანში ეს მინა „უბრალოდ“ იქცა, რაც მის ფასს ერთგვარად აკნინებს და ღირსებას უკარგავს.

კონცეპტუალურად უმართებულო ჩანს თარგმანში გაჩენილი „თუ გავუძელი“, რომელიც ეჭვს, საკუთარ ძალებში დაურწმუნებლობას გამოხატავს, რასაც გამორიცხავს ის სტატუსი, რომელსაც ცვეტაევა თავის ლირიკულ გმირს არგუნებს.

ამ სტატუსთან და მთლიანად ლექსის სულისკვეთებასთან შეუსაბამოა მეორე სტროფის მეორე სტრიქონის ასეთი თარგმანი: „ვით სხივს და წვიმას გედი ღაღადით“. ორიგინალში არსად არის (არც უნდა იყოს!) შედარება, რადგან პოეტი საკუთარ და „მეორე მხარის“ ფუნქციებს მკაფიოდ მიჯნავს, ზუსტ დეფინიციას იძლევა, ანალოგიებს არ საჭიროებს. ლექსის პათოსის გათვალისწინებით, ზედმეტი ჩანს „ღაღადით ლოდინი“, რომელიც ქართულ თარგმანში გაჩნდა.

ერთი სიტყვით, მარინა ცვეტაევას ამ ლექსის თარგმნისას პირველი პირით წარმოდგენილი ლირიკული გმირი არ შეიძლება იყოს „მეორე“ ანუ „დაქვემდებარებული“ – „მომლოდინე“, „მოღალადე“, „მვედრებელი“. ეს ქალის როლის /ხასიათის მასკულინური აღქმაა, რომელიც პოეტის დამოკიდებულებას არ ემთხვევა.

ლიტერატურა:

კოტეტიშვილი, ვ. (2002). აღმოსავლურ-დასავლური დივანი, თბილისი: „დიოგენე“.

კოტეტიშვილი, ვ. (2006). ვერცხლის საუკუნე + ბროდსკი, თბილისი .

სიპილა, ქ. - Ciepiela, C. (2018). The Same Solitude: Boris Pasternak and Marina Tsvetaeva, NY: Cornell University Press.

- ბროდსკი, ი.** - Brodsky, J. (1981). Ob odnom stikhotvorenii. [Бродский, И. Об одном стихотворении, <http://rsp-souz.ru/stati/filosofiya-tvorches-tva/443-iosif-brodskij-ob-odnom-stikhotvorenii.html>]
- ცვეთაევა, მ.** - Tsvetaeva, M. (1979). Stikhotvoreniya i poemy, Leningrad: "Sovetskiy Pisatel'. [Цветаева, М. Стихотворения и поэмы, Ленинград: "Советский Писатель"].
- ცვეთაევა, მ.** - Tsvetaeva, M. (1984). Izbrannye proizvedeniya, Minsk, "Mas-tatskaya Literatura". [Цветаева, М., Избранные произведения, Минск: "Мастацкая Літэратура"].

There are two Georgian translations of Marina Tsvetaeva's two-strophe untitled poem „Я – страница твоему перу„ (“I am a Page for your Pen”, 1918). The paper analyzes the translation of this poem made by Vakhushti Kotetishvili, which, in the author's opinion, is done masterfully, but has a masculine shade.

The analysis of the translation is preceded by the conceptualization of the given poem, which is of decisive importance for adequate translation. To a certain extent, the author shares Catherine Ciepiela's opinion expressed during the analysis of the poems by B. Pasternak (“Spring,” 1914) and M. Tsvetaeva (“I am a Page for your Pen”): “Both poems suggest a homology between the act of writing and the sexual act”, but the author does not fully agree with the opinion that “Tsvetaeva assumes a passive feminine posture.”(Ciepiela, 2018:5-6)

The original text abounds in the first person singular pronoun, which is used five times in a two-strophe poem. The poem starts with this pronoun, and its special role in the poem should be preserved in the translation.

In the original text, “the roles” are distributed as follows:
 “I” (for you) – a white page, black earth;
 “You” (for me) – a pen, a ray of sun and rain's moisture.

Such distribution of roles grants a vivid place and status to each of the two sides. This implies the equality of relationships. Here the world is divided into two planes – the lyrical hero (“I”) and her muse. Both components are equally important for the integrity of the world. The poet surrenders to the other side, at the same time remaining an equal partner.

The rain and the sky represent the masculine essence, whereas the earth represents the feminine one. The rain fertilizes the earth. In Tsvetaeva’s poem, the earth is black. Black earth is especially fertile. However, in the Georgian translation, the soil becomes “ordinary”, hence, its value is depreciated.

The phrase “if I bear it” which appears in Georgian translation seems conceptually unjustified, because it points to the lack of self-confidence. Yet, this self-doubt is impossible due to the status attached by Tsvetaeva to her lyrical hero.

The translation of the second line of the second strophe (“I await you - a ray of sun and rain - with appeal”) seems inappropriate, taking into account the above-mentioned status as well as the spirit of the entire poem. In the original text, there is no simile (and there should not be any!), because the author draws a distinct line between her functions and the functions of “the other”. The author provides precise definitions and does not require analogies. Taking into account the pathos of the poem, “awaiting with appeal” seems excessive.

To summarize, the lyrical hero represented by the first person singular pronoun cannot be “the second one”, “the subordinate one” – “the awaiting one” “the appealing one”. This is the translator’s masculine perception of the woman’s role, which does not coincide with the poet’s own attitude.

References:

- Brodsky, J.** (1981). Ob odnom stikhotvorenii. [About One Poem], <http://rsp-souz.ru/stati/filosofiya-tvorchestva/443-iosif-brodskij-ob-odnom-stikhotvorenii.html>
- Ciepiela, C.** (2018). The Same Solitude: Boris Pasternak and Marina Tsvetaeva, NY: Cornell University Press.
- Kotetishvili, V.** (2002). Aghmosavlur-dasavluri divani, Tbilisi: “Diogene” [The West-Eastern Divan, Tbilisi: “Diogene”].
- Kotetishvili, V.** (2006). Vertskhlis saukune + Brodski.Tbilisi [The Silver Age + Brodsky, Tbilisi].
- Tsvetaeva, M.** (1979). Stikhotvoreniya i poetry, Leningrad: “Sovetskiy Pisatel”. [Narrative and Lyrical Poems. Leningrad: “Soviet Writer”].
- Tsvetaeva, M.** (1984). Izbrannye proizvedeniya, Minsk, “Mastatskaya Literatura”. [Selected Works. Minsk: “Mastatskaya Literatura”].